

דבר העורך

מאמרו של ישראל גרשוני מהווה נדבך נוסף בדיון היסטוריוגרפי שכבר קיבל ביטוי בגיליונות קודמים של ג'מאעה, ועניינו בתיאור עברה של מצרים. המאמר קורא תיגר על שורה של טיעונים (ביניהם כאלה שנכללו במאמר שהתפרסם בגיליון הקודם של ג'מאעה) שקנו להם שביטה בניתוח ההיסטוריה האינטלקטואלית של מצרים המודרנית. גרשוני מבקש לפרק את הנרטיב המכונן של נדב ספרן (Safran) ואת הנרטיבים שנגזרו ממנו בדבר "משבר האוריינטציה הליברלית" במצרים בשנים 1933–1935 ואילך. במרכזו של אותו נרטיב ניצבת הטענה שהחל מתקופה זו חלה נסיגה מהשיח המודרניסטי, החילוני והמערבי לשיח שמרני, אסלאמי וריאקציוני. גרשוני מערער על הרלוונטיות של המקורות שעמדו ביסוד "נרטיב המשבר" ומראה כי קורפוס הטקסטים ששימש את החוקרים גרם, בחוסר הרלוונטיות שלו, לתיאור שגוי של הלכי הרוח ששררו בשיח האינטלקטואלי במצרים בשנים הנידונות. המאמר מצביע על שדה דיסקורסיבי של טקסטים אחרים, שממנו ניתן להפיק תובנות שונות על גישותיהם הליברליות-דווקא של האינטלקטואלים המצרים.

עוזי רבי מבקש להשמיע את קולה של ישות פוליטית-תרבותית שהתפוגגה במהלך המאה האחרונה ושהזנחה במסגרת המחקר ההיסטורי, הלא היא המורשת הקדומה של פנים הארץ בעומאן. המאמר דן במורשה השבטית העומאנית ובחשיבה המדינית האבאדית ובקשר שביניהן, ואגב כך מציג את הנזילות שבמושג "המדינה". בין היתר, עומד רבי על חולשתה של הגישה המחקרית המצביעה על דיכוטומיה בין "חברות מדינתיות" ל"חברות אל-מדינתיות" ומציג את האמאמות האבאדית-שבטית שהתקיימה בעומאן כמדינה שבטית טיפוסית.

הדס הירש מבקשת לתת ביטוי לקולן של נשים מוסלמיות שחיו בחברות האסלאמיות הקדומות באמצעות עדויות אילמות – מראן החיצוני ולבושן. בהתבסס על הקוראן והחדית' ועל סמך תפיסה מחקרית של הלבוש כסמל האוצר בתוכו משמעויות חברתיות-תרבותיות, משחזרת הירש היבטים במערכת היחסים בין המינים ומצביעה על האופן שבו גברים (והרי הם שכתבו את הטקסטים הקנוניים) תפסו את מקומה ואת מעמדה של האישה בחברה.

אפסאנה נג'מאבאדי, שמאמרה רואה כאן אור לראשונה בעברית, עוקבת אחר

הדהודו של קול אחר – קולן של בנות איראניות שנמכרו – שבתקופות מסוימות הושמע ברמה ובאחרות הושק, במסגרת התהליך של עיצוב הזיכרון הקיבוצי בשיח הלאומי-תחוקתי באיראן בראשית המאה העשרים. בניסיון להשיב לנשים את קולן האבוד ולשלבן בהיסטוריה הכתובה של איראן המודרנית, בוחנת נג'מאבאדי את גלגולה ההיסטוריוגרפי של הפרשה הכאובה של "מכירת הבנות מקוצ'אן" ומנסה ללמוד מכך משהו על ההיסטוריוגרפיה המודרנית ועל התרבות הפוליטית של איראן בת-ימינו. אגב כך, שוב מתחוויר האופי הדיסקורסיבי העומד ביסודה של המודרנה. בדומה לגיליונות הקודמים של ג'מאעה, גם גיליון זה כולל "נקודה למחשבה" ורשימות ביקורת על ספרים.

אבי רובין